

ПРИМЕРЪТ НА ФРАНЦИЯ В БОРБАТА С ВОЙНСТВАЩИЯ ИСЛЯМИЗЪМ

**главен асистент Христина Йорданова, доктор,
Академия на МВР**

Резюме:

Статията разглежда възникването на мюсюлманската общност във Франция и начина, по който целенасочените действия на членове и симпатизанти на „Мюсюлмански братя“ и сродни организации им позволява да капсулират вярващите в паралелно общество, функциониращо извън рамките на светската държава. Постигат това, като ги привличат в собствени образователни, религиозни и социални структури, които насърчават различна ценностна и нормативна система. В статията е направен и анализ на двете терористични атаки от края на октомври 2020 г., станали причина Франция да се противопостави по категоричен начин на употребата на исляма за политически цели. В тази връзка са разгледани новите законодателни мерки, предприети от френската държава за противодействие на войнстващия ислямизъм и сепаратизъм, както и конкретен пример, касаещ прилагането им. Предвид нарасналите радикални религиозни влияния в Европа е обърнато внимание на факта, че за да не се допускат крайни ислямистки проявления на територията на европейската общност, е необходимо да се реагира на ранен етап.

Ключови думи: Франция, миграция, ислям, ислямизъм, джихадизъм, мерки.

THE EXAMPLE OF FRANCE IN THE FIGHT AGAINST MILITARY ISLAMISM

**Hristina Yordanova, chief assistant, doctor,
Academy of Ministry of the Interior
Academic title, Name of the leading author, PhD degree, organization**

Abstract:

The article examines the emergence of the Muslim community in France and the way in which the targeted actions of members and sympathizers of the Muslim Brotherhood and related organizations allow them to encapsulate believers in a parallel society operating outside the framework of the secular state. They achieve this by attracting them to their own educational, religious and social structures that promote a different value and normative system. The article also analyzes the two terrorist attacks from the end of October 2020, which caused France to categorically oppose the use of Islam for political purposes. In this regard, the new legislative measures taken by the French state to counter militant Islamism and separatism are examined, as well as a specific example of their implementation. Given the increased radical religious influences in Europe, attention is drawn to the fact that in order to prevent extreme Islamist manifestations on the territory of the European community, it is necessary to react at an early stage.

Keywords: France, migration, Islam, Islamism, jihadism, measures.

Съвременните изследователи на исляма го разглеждат като религия, в чиито измерения исторически са включени както правни, така и управленски аспекти. Именно по тази причина духовните лидери имат водеща роля не само при богослуженията, но и в общественно-политическия живот. Чрез призивите, които отправят, те имат възможност да изведат посланията си извън религиозните съоръжения (*джамии, мехчити, религиозни училища и центрове*) и да подтикнат вярващите към обществени действия, към участие в политическия живот. В потвърждение на посоченото е фактът, че след бунтовете от 2010 г. (*т.нар. Арабска пролет*) в Тунис, Алжир, Египет, Либия, Сирия, Мароко и други арабски държави броят на протестиращите значително се увеличава след петъчните молитви, въпреки че протестите нямат религиозен характер. Това е така, тъй като в ислямския свят джамията традиционно функционира не само като място за молитва, но и като социално средище (*образователен център, пространство за общностни събрания и обсъждане на обществени въпроси, място за разрешаване на спорове, за раздаване на социална помощ, за намиране на работа, за подпомагане на интеграцията на общността*). В исляма обаче преобладават призивите за джихад срещу „неверниците“ (*някои крайни мюсюлмански лидери определят за такива не само представителите на другите вероизповедания, а и мюсюлманите, които не споделят вижданията им*), а такива послания отправят дори ислямски проповедници, живеещи в европейски демократични държави, в които са гарантирани техните основни права и свободи. Показателен пример в тази насока е Франция - държавата с най-голяма мюсюлманска общност в Европа. Нейната политика за интеграция на чужденците се основава на принципа на равенство между всички граждани, без да се прави разграничение между французи и чужденци. Този подход е ясно регламентиран на законодателно ниво, като с цел предотвратяване използването на етно-религиозната принадлежност законодател-

ството забранява събирането на данни, въз основа на които може да се прави такова разграничение. Въпреки това този демократичен подход невинаги води до очакваните положителни резултати. Повечето от имигрантите, изповядващи ислям - и новопристигналите, и установилите се във Франция с предишните вълни, отказват да се интегрират и са с негативни нагласи към французите и френската държава. Това е така, защото те обикновено идват от консервативни ислямски общества, в които ислямистките идеи са широко разпространени. За носителите на тези идеи, както и за всички ревностни към религията мюсюлмани ислямът не е просто религия, а начин на живот, урегулиран изцяло от шариата (*ислямския закон*). За тях религиозните догми, които влизат в противоречие с европейското законодателство, но са изрично формулирани в Корана като проявление на Божията воля, не могат да бъдат заобиколени¹. Така дори пренесли живота си и установили се в някое от европейските демократични общества, те продължават да не разбират и да не приемат модерността, да се противопоставят на европейските културни ценности, да не зачитат човешките права, да приемат живота на мъжа за по-ценен от този на жената.

Не бива да се подценява и друг съществен проблем. Много от имигрантите мюсюлмани, които имат желание да станат част от френското общество, се въздържат да направят това поради опасения, че ще бъдат възприети от т.нар. „свои хора“ за вероотстъпници и чуждопоклонници, подкрепящи колониалното минало на страната. Подобни нагласи се поддържат и се наблюдават от членове и симпатизанти, сред тях и проповедници на най-старата и влиятелна ислямистка организация в света - „Мюсюлмански братя“, както и от свързани с нея структури. Тук следва да се припомни, че от основаването си през 1928 г. Братството прокламира обединение на мюсюлманите с цел мобилизация за рево-

¹ Правим разграничение между имигрантите мюсюлмани и местните мюсюлмани, тъй като местните са образовани и интегрирани и приемат разделението между религия и държава, съответно между религиозна и светска власт.

люционни действия и установяване на световен ред, базиран на Корана, както и че днес благодарение на социалните и културните си ангажменти към вярващите организацията има свои клонове във всички държави с мюсюлмански общности.

Характерна особеност на дейността на „Мюсюлмански братя“ във френския контекст е адаптацията на организацията към принципите на светската държава, без реално да се отказва от своята първоначална цел. Успява да постигне това чрез доктрината уасатия (*среднизъм*, „*среден път*“), представляваща прагматична дългосрочна стратегия за постепенна трансформация на обществото и държавата [1]. В Европа тази доктрина представя Братството като приемливо, ненасилствено движение, което се противопоставя както на светския радикализъм, насочен към изтласкване на религията от публичната сфера, така и на открития джихадизъм, легитимиращ насилието като средство за промяна. В потвърждение на посочено е фактът, че в публичното пространство лидерите на организацията говорят за диалог, ненасилие, социална справедливост и участие в гражданското общество и се въздържат да отправят към мюсюлманските общности открити призови за конфронтация с властите и представителите на другите вероизповедания. В същото време привличат и задържат мюсюлманите в активни структури, включително през социалните мрежи, и ги подтикат не само демонстративно да утвърждават религиозната си идентичност, а да обвиняват в нетолерантност всеки, който критикува ислямизма и крайните му проявления. Този подход често води до напрежение в обществото и провокира антиислямистки настроения. Причината за тях не е само във факта, че френската държава не разглежда гражданите като представители на конкретни религиозни или етнически общности (*възприема ги като равни пред закона*), но и в това, че утвърждаването на силна религиозна солидарност и групов идентичност противоречи на светския характер на държавата.

В дългосрочен план доктрината уасатия има способността да подмени традиционния ислям с ислямизма особено сред младите хора, които често разчитат на фрагментарна информация и имат ограничени познания за религията си. В съчетание с естествения и механичния демографски натиск тази реалност води до бавна последователна трансформация на обществения живот и на френското общество като цяло.

Възникване и развитие на мюсюлманската общност във Франция

Във Франция Братството се установява в края на 70-те години на XX век. По това време убежище в страната получават голям брой политически изгнаници и интелектуалци от Близкия изток и Северна Африка. Дейността му е улеснена от наличието на компактни мюсюлмански общности, формирани след Първата световна война, когато хиляди войници и работници от колонии са привлечени да подпомогнат френската икономика и армия. Този процес продължава и след Втората световна война, когато Франция с цел възстановяване и развитие на икономиката си отново привлича работна ръка от бившите си колонии. Близостта с Алжир, Мароко и Тунис, натрупан опит във взаимодействието с френската администрация, както и наличието на базови езикови познания, логично насочват предпочитанията ѝ за кадри към тези три мюсюлмански държави. Важно е да отбележим, че при първоначалния подбор предвид светския характер на държавата и виждането, че това е временно икономическо решение, вероизповеданието на кандидат-емигрантите не е вземано под внимание. В потвърждение на посоченото са сключваните с предимно млади, физически здрави мъже, готови да работят в тежки, нископлатени и непрестижни сектори, краткосрочни трудови договори. През 1974 г. заради повишеното материално благосъстояние на населението и нарастваща безработица френското правителство спира набирането на нови чуждестранни работници. Тази политика не засяга

вече пребиваващите в страната кадри. Две години по-късно е разрешено и събирането на техните семейства. По този начин към установилите се в страната мъже от бивши френски колонии се присъединяват и техните съпруги (*понякога повече от една*) и деца, а миграцията им от временна става трайна. Така, въпреки че подборът не е направен по религиозен признак, са формирани значителни мюсюлмански общности. Тяхната относителна устойчивост се обуславя от разпространението в този период на мюсюлмански реформаторски движения, които са за връщане към фундаментите на религията. Акцентът върху ислямската идентичност и върху ясното разграничаване от немюсюлманската среда затруднява процесите на интеграция и социална асимилация на мюсюлманите във френското общество. Впоследствие подобна идейна рамка създава предпоставки тези общности да бъдат обект на целенасочено организирано влияние от страна на „Мюсюлмански братя“, включително с цел използването им като инструмент за политически натиск спрямо френската държава.

По отношение на нелегалната имиграция след арабските революции и съпътстващата я престъпност като трафик и разпространение на наркотици и оръжия, трафик на хора и други незаконни дейности участието на имигранти-мюсюлмани в подобни практики не следва да се обяснява единствено с мотиви за оцеляване или стремеж към по-добър живот. Следва да се отчита и насоченото срещу Запада дългогодишно идеологическо и финансово подпомагане, осъществявано от петролни шейхове. В този контекст част от френските предградия (*работнически квартали, започват да се изграждат в началото на 60-те и 70-те години на XX век*) постепенно се трансформират от заселилите се в тях имигранти в паралелни общества, функциониращи по собствени неформални правила и норми. В резултат тези райони се превръщат в огнища на престъпност и социално напрежение, често артикулирано през етнически, расови и религиозни различия.

Изложените по-горе твърдения могат да бъдат подкрепени с множество примери, но поради силния обществен отзвук, който привличат и последвалите решителни действия на френската държава срещу враждебната ислямистка идеология, по-конкретно ще се спрем на два от тях. Това са двете терористични атаки от октомври 2020 г., извършени от крайни ислямисти. При първата е обезглавен френски учител, показал на учениците си в час по свобода на словото карикатури на пророка Мухаммад [2]. Извършителят е 18-годишен чеченски имигрант, пристигнал във Франция със семейството си, когато е на шест. Съвместно разследване на френските служби установява, че около месец преди атаката той е поддържал контакт чрез фалшив акаунт в Инстаграм с терорист, намиращ се в провинция Идлиб, Сирия. Комуникацията, водена на руски език в продължение на три дни, е включвала обсъждане на религиозни въпроси и възможността за участие в джихада чрез преместване в друга държава. Близките на младежа забелязали промени в поведението му – по-голяма отдаденост на молитви и гледане на проповеди на крайни религиозни лидери, около половин година преди да извърши терористичния акт. Негови приятели обаче посочват, че радикализацията му започва още по-рано – спира да слуша музика и да общува с жени; не употребява алкохол; става агресивен; поставя като тапет на смартфона си знамето на терористичната организация „Ислямска държава“ и публикува подкрепящи ислямски екстремисти материали. На 24 юни 2020 г. профилът на чеченеца е докладван за религиозни заплахи, а след нова жалба, подадена срещу него на 11 септември, информацията е предадена на Звеното за борба с тероризма на Националната полиция². По случая са повдигнати обвинения на 14 души. Силно впечатление прави това, че сред тях има и непълнолетни лица; че сред шестимата пълнолетни, съдени за връзки с терористи, е и ислямски пропо-

² Френският вестник „Паризьен“ е съобщил, че подобни предупреждения постъпват всеки ден и са хиляди, но заплахата от тях не се смята за висока.

ведник. За ограничаване на последствията от разпространението на крайна ислямистка пропаганда джамията в парижкото предградие Пантен, където е служил „духовникът“, е затворена.

Втората терористична атака е осъществена близо две седмици по-късно [3]. При нея 21-годишен тунизиец, пристигнал през септември 2020 г. на италианския остров Лампедуза³, убива в базиликата „Нотр Дам“ в Ница трима души (*един от тях – възрастна жена, отново чрез обезглавяване*). Този пореден предизвикателен акт на насилие става причина френският президент Еманюел Макрон да заяви категоричната си подкрепа за правото на свобода на словото; да определи исляма като религия в криза в целия свят; да обяви изготвянето на план за защита на светските ценности на Франция от ислямисткия радикализъм; да настоява за изтласкване на религията от образованието и публичния сектор; да обяви, че външните прояви на религиозна принадлежност няма да бъдат разрешени в училищата или държавната администрация [4]. Прекращаването на всички нива на търпимост става ясно от изявлението му, че „в името на една религия – исляма, в някои места на републиката е демонстрирана волята гражданите ѝ да не живеят заедно“. Освен това пред представители на мюсюлманската общност – председателя на Френския съвет на ислямската вяра (CFCM)⁴[5], представители на деветте федерации, съставляващи Съвета, и ръководителя на парижката джамия „Шамс Ел Дин Хафез“, Макрон критикува двусмислените позиции на част от тях и настоява за изготвянето на харта, утвърждаваща френските ценности и признаваща, че ислямът във Франция е аполитична религия, а не политическо движение. Вътрешният министър също обявява предприемането на „решителна акция срещу ислямския сепаратизъм“. Част от нея са провеждането

на проверки на джамии и месцити⁵. Проверените след терористичния акт места за молитва в парижкия район са 76 на брой. Под засилено наблюдение са поставени 18 джамии, а по-късно са затворени 9 от тях [7], [8]. Към края на 2021 г. затворените джамии вече са 24, като има и уволнени имами. В резултат от предприетите от държавата мерки Френският съвет на мюсюлманското вероизповедание, в началото на 2021 г., утвърждава Харта на принципите на исляма във Франция [9]. Очакванията от този акт са да започне реструктуриране на исляма. Заявка в тази посока представляват поетите от лидерите на мюсюлманското вероизповедание ангажменти, че ислямът във Франция е съвместим със светския характер на държавата; че се отхвърля използването му за политически цели и че се утвърждава равнопоставеността между мъже и жени. Чрез въвеждане на строги правила, отнасящи се до проповедниците и до чуждестранните дарения над 10 000 евро, Хартата цели и ограничаване на възможностите за външна намеса във вътрешните работи на френската държава посредством мюсюлманската общност.

В края на юли 2021 г. като мярка за борба с радикалния ислям и за утвърждаване на републиканските ценности е приет Закон за противодействие на сепаратизма [10], [11]. Въпреки критиките, че законодателството не следва да бъде насочено срещу конкретна религия, очакванията са той да даде на държавата инструменти за противодействие на практики, подкопаващи светския характер на Франция. (*Законът обхваща дейността на религиозни училища и сдружения, чуждестранното финансиране и защитата на правата на жените и децата, като забранява многоженството, принудителните бракове и издаването на „свидетелства за девственост“.* Предвижда също така ограничения за организации, насърчаващи обществено разделение.) Пример за прилагането на този закон е съдебното блокиране през май 2022 г. на решение, позволяващо на

³ Островът се намира край Тунис и е отправна точка за много имигранти от Африка.

⁴ CFCM е национално избран орган, служещ като официален говорител на мюсюлманската общност при дискусия по религиозни въпроси с френската държава. Т.е. орган, регулиращ мюсюлманските религиозни дейности.

⁵ Мюсюлмански молитвени домове.

мюсюлманки да носят буркини⁶ в обществените басейни в Гренобъл. Макар промяната да е подкрепена от кмета на града, губернаторът на регион Изер сезира съда, а висшестоящата съдебна инстанция отменя разрешението само месец по-късно с аргумента, че то „сериозно нарушава принципа на неутралност в публичната служба“ [12].

С приемането на Закона за противодействие на сепаратизма френското правителство прави опит да реши и друг значим проблем за националната сигурност, а именно – прекратяването на дейността на около 300 имами от Турция, Алжир и Мароко, заподозрени във връзки с екстремистки джамии и сдружения. Наличието на проповедници, които не само пропагандират враждебност към светската държава и християнското вероизповедание, но и поддържат контакти с терористични организации, свидетелства, че крайният ислямизъм във Франция е навлязъл в нова фаза на борба с „неверниците“. Това се потвърждава и от рязкото нарастване на терористична активност след арабските революции и насочените към Европа, вълни от нелегални имигранти. *(От 2012 г. към 30.05.2023 г. са реализирани 35 терористични атаки с 280 загинали и над 2200 пострадали, като същевременно са предотвратени множество други нападения.)*⁷ В подкрепа на това твърдение са и данните на френските служби за сигурност, които отчитат нарастващ брой нападения с хладно оръжие срещу случайни граждани на публични места. За ескалация характер на насилието свидетелства и фактът, че сред жертвите често попадат обществени личности и служители на реда, включително при атаки с изключителна жестокост. Очевидно целта на подобни действия е всяване на страх у населението с намерение да бъде променено ежедневно му поведение и чувство за сигурност предвид нарастващите опасения на гражданите да се движат сами, да посещават обществени места или да излизат в късни-

те часове. Допълнително напрежение се наблюдава и в отделни населени места, където жените са по-често обект на насилие и сексуални посегателства – тенденция, която се подсилва от проповеди на радикални имами, представящи като „неморално“ свободното поведение и облекло на жените, несъответстващи на нормите на консервативния ислям.

Ръст бележат и случаите на сексуални посегателства и насилие над жени, регистрирани в бежанските центрове. Тази тенденция се наблюдава особено след началото на войната в Украйна. Повечето от настанените в центровете са жени, пристигнали във Франция с децата си, което улеснява извършителите.

Френското законодателство не допуска воденето на статистика по отношение на религиозната и националната принадлежност дори когато тази информация касае престъпността. Въпреки това властите не крият, че имигрантите, и то тези, които са от арабски произход, са свръхпредставени в затворите и в местата за лишаване от свобода. Причина за това донякъде е и фактът, че преобладаващата част от имигрантите дори да не споделят идеологията на насилието и да не симпатизират на крайните ислямисти, идват от държави с военни конфликти и разпадаща се държавност; от региони, в които момчетата израстват с оръжие в ръка и всички – без значение на пола и възрастта си, са ставали свидетели на насилие, гаври и извращения с човешки същества, на убийства. Такава действителност няма как да не остави следи. Няма как да не промени възприятията, психиката, съзнанието на тези хора, т.е. те вече са радикализирани.

Запахата за светския характер на държавата от дейността на „Мюсюлмански братя“ е отразена и в представен през май 2025 г. поверителен доклад, подготвен от френското правителство. Според френския вестник Монд (Le Monde) в доклада е посочено, че организацията навлиза чрез мрежа от легални и публични джамии, училища, асоциации, културни и социални структури и представлява дългосрочна

⁶ Специален бански костюм, покриващ косата и цялото тяло.

⁷ Данните са предоставени от служител на френското посолство по време на семинар в Академията на МВР.

заплаха за националното единство на държавата, тъй като въпреки че не използва насилие, има за цел постепенно да промени местните и националните правила, касаещи секуларизма и равенството между половете.

Заклучение

Опитът на Франция в противодействието на войнстващия ислямизъм показва, че държавата има капацитет да реагира ефективно. Когато обаче тази реакция е отложена във времето, когато е закъсняла, се налага да бъдат предприети значително по-строги и всеобхватни мерки. Причината за това е, че дори при успешно ограничаване на конкретни прояви и заплахи не е лесно да бъде преодоляна тяхната идеологическа основа, формирана и утвърждавана в продължение на десетилетия.

В тази връзка следва да се отбележи, че законодателни инициативи като ограничаване на чуждото финансиране, налагане на контрол върху религиозното образование и закриване на религиозни асоциации са важни инструменти в борбата с крайния ислямизъм, но ако те не са комбинирани с воденето на социални политики и диалог с общностите, както и с изграждането на адекватен кадрови потенциал, трудно биха били постигнати трайни устойчиви резултати.

Да, ролята на държавата е ключова при гарантирането на сигурността на гражданите, но устойчива сигурност не може да бъде реализирана без тяхната ангажираност с обществените проблеми. Не може да се говори и за утвърждаване на споделяни ценности при неспазване на установения правов ред. Важно е възникващите конфликти да се разрешават конструктивно - чрез диалог, сътрудничество и зачитане на демократичните принципи. Посоченото в пълна степен се отнася и до мюсюлманските общности, които са неразделна част от гражданския сектор и общественото развитие на всяка демократична страна.

Наред с това следва да се отчете, че крайни ислямистки течения често се про-

тивопоставят на подобни интеграционни инициативи с оглед възможността чрез религиозни послания да контролират отделни групи и да оказват влияние или да се намесват във вътрешните работи на държавите, в които те функционират.

Не бива да се подценява и фактът, че за част от привържениците на идеолога на движението за глобален джихад Абдулла Аззам мотото „Единствено джихад и оръжието; без преговори; без конференции; без диалог“ представлява не просто лозунг, а принципна насока за действие, която те последователно следват.

В този контекст следва да се отчете, че в европейските демократични общества устойчиви резултати могат да бъдат постигнати чрез последователна и категорична подкрепа за светското образование, т.е. за образование, което насърчава критичното мислене и утвърждава гражданската идентичност. Само когато гражданското съжителство е основано на взаимно уважение, върховенство на закона и отговорност към общото благо, общественият ред, социалната стабилност и националната сигурност са гарантирани.

Библиография

- [1] **Chukov, V. i P. Koleva** (2011). *Zapadnoevropeyskiyat islyam*. Sofiya: Iztok-Zapad. [Чуков, В. и П. Колева (2011). *Западноевропейският ислям*. София: Изток-Запад, 2011, с. 294 - 299].
- [2] **news.bg**. (2023). *Frantsiya sadi 14 dushi za ubiystvoto na uchitelya Pati*. Retrieved June 15, 2023, from <https://news.bg/int-politics/frantsiya-sadi-14-dushi-za-ubiystvoto-na-uchitelya-pati.html> [news.bg, Франция съди 14 души за убийството на учителя Пати, 2023, <https://news.bg/int-politics/frantsiya-sadi-14-dushi-za-ubiystvoto-na-uchitelya-pati.html> - достъпен на 15.06.2023 г.]
- [3] **debati.bg**, Kirilova, R., *Tuniziecat, ubil trima duši v Nica, e pristignal predi dni vav Francija*, 2020, <https://debati.bg/tunizietsat-ubil-trima-dushi-v-nitsa-e-pristignal-predi-dni-vav-frantsia/> dostäpen na 15.12.2025 g. [debati.bg, Кирилова, Р., Тунизиецът, убил

трима души в Ница, е пристигнал преди дни във Франция, 2020, <https://debat.bg/tunizietsat-ubil-trima-dushi-v-nitsa-e-pristignal-predi-dni-vav-frantsia>; достъпен на 15.12.2025 г.]

[4] news.bg Makron vidya „kriza“ na islyama, obyavi plan za zashtita na svetsk ite tsennosti, 2020, <https://news.bg/int-politics/makron-vidya-kriza-na-islyama-obyavi-plan-za-zashtita-na-svetskite-tsennosti.html>; достъпен на 15.12.2025 г. [news.bg Макрон видя "криза" на исляма, обяви план за защита на светските ценности, 2020, <https://news.bg/int-politics/makron-vidya-kriza-na-islyama-obyavi-plan-za-zashtita-na-svetskite-tsennosti.html>; достъпен на 15.12.2025 г.]

[5] news.bg, Makron dava na frenskite myusyulmani 15 dni da priznayat, che islyamat e „apolitichna religiya“, 2020, <https://news.bg/int-politics/makron-dava-na-frenskite-myusyulmani-15-dni-da-priznayat-che-islyamat-e-apolitichna-religiya.html>; достъпен на 15.12.2025 г. [news.bg, Макрон дава на френските мюсюлмани 15 дни да признаят, че ислямът е "аполитична религия", 2020, <https://news.bg/int-politics/makron-dava-na-frenskite-myusyulmani-15-dni-da-priznayat-che-islyamat-e-apolitichna-religiya.html>; достъпен на 15.12.2025 г.]

[6] Kultura, br. 9, 2020, Roa, O. „Separatizym. Kakav separatizym?“ – <https://kultura.bg/article/637-separatizym-kakuv-separatizym>; достъпен на 15.12.2025 г. [Култура, бр. 9, 2020, Роа, О. „Сепаратизъм. Какъв сепаратизъм?“ – <https://kultura.bg/article/637-separatizym-kakuv-separatizym>; достъпен на 15.12.2025 г.]

[7] www.marica.bg, Zapochna se! Frantsiya zatvori 9 dzharii, 2021, <https://www.marica.bg/svqt/zapochna-se-franciq-zatvori-9-djamii>; достъпен на 15.12.2025 г.

[www.marica.bg, Започна се! Франция затвори 9 джамии, 2021, <https://www.marica.bg/svqt/zapochna-se-franciq-zatvori-9-djamii>; достъпен на 15.12.2025 г.]

[8] www.marica.bg, Marin lyo Pen poiska zatvaryane na oshte dzharii vav Frantsiya,

2022, <https://www.marica.bg/svqt/marin-lyo-pen-poiska-zatvarqne-na-oshte-djamii-vav-franciq>; достъпен на 13.05.2023 г. [www.marica.bg, Марин льо Пен поиска затваряне на още джамии във Франция, 2022, <https://www.marica.bg/svqt/marin-lyo-pen-poiska-zatvarqne-na-oshte-djamii-vav-franciq> - достъпен на 13.05.2023 г.]

[9] www.24chasa.bg, Islyamat vav Frantsiya veche ima harta s printsipi, 2021, <https://www.24chasa.bg/mezhdunarodni/article/9420481>; достъпен на 13.05.2023 г.

www.24chasa.bg, Ислямът във Франция вече има харта с принципи, 2021, <https://www.24chasa.bg/mezhdunarodni/article/9420481>; достъпен на 13.05.2023 г.]

[10] novini.bg, Frenskiyat parlament odobri sporen zakon sreshtu radikalniya islyam, 2021, <https://novini.bg/sviat/eu/673191>; достъпен на 13.05.2023 г.

[novini.bg, Френският парламент одобри спорен закон срещу радикалния ислям, 2021, <https://novini.bg/sviat/eu/673191>; достъпен на 13.05.2023 г.]

[11] fakti.bg, Frantsiya prie zakona za separatizma, 2021, <https://fakti.bg/world/599097-francia-prie-zakona-za-separatizma>; достъпен на 13.05.2023 г. [fakti.bg, Франция прие закона за сепаратизма, 2021, <https://fakti.bg/world/599097-francia-prie-zakona-za-separatizma>; достъпен на 13.05.2023 г.]

[12] bgvoice.com, Frantsiya zabrani noseneto na burkini v obshtestvenite baseini, 2022 г., <https://bgvoice.com/franciia-zabrani-noseneto-na-burkini-v-obshtestvenite-baseini>; достъпен на 15.12.2025 г. [bgvoice.com, Франция забрани носенето на буркини в обществените басейни, 2022 г., <https://bgvoice.com/franciia-zabrani-noseneto-na-burkini-v-obshtestvenite-baseini>; достъпен на 15.12.2025 г.]

[13] Charlton, A. (2020). AP obyasnyava: Zashto Frantsiya predizvikva takuv gnyav v myusyulmanskaya svyat; <https://apnews.com/article/boycotts-paris-middle-east-western-europe-france-ee594f94f34f4d7e04d12a60b67eacc1>; достъпен на 15.12.2025 г. [Чарлтън, А.

(2020). *АП обяснява: Защо Франция пре-
дизвиква такъв гняв в мюсюлманския
свят*; <https://apnews.com/article/boycotts->

[paris-middle-east-western-europe-france-
ee594f94f34f4d7e04d12a60b67eacc1](https://apnews.com/article/boycotts-paris-middle-east-western-europe-france-ee594f94f34f4d7e04d12a60b67eacc1); достъ-
пен на 15.12.2025 г.]

Данни за автора: д-р Христина Йорданова, катедра „Оперативно-издирвателна дейност“, ф-т „Полиция“, Академия на МВР - гр. София, бул. Ал. Малинов“ № 1.